

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Antipharmacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

Tuum votum cum Deo pugnat, adeoque, nihil est: sicque dicas; quod nec meum, nec mei iuris est, id sponendi. Quare, votum rescindas, monasticen deseras oportet, moxque ad naturalem sociam adiungas te matrimony lege. (Exemplo suo præiuit Lutherus, iterque monstravit)

Quæritur XXVIII. quid nam secundum Lutherum prudenter voueri possit? Respondet; si aliquid prudenter vouere cogitas, voueas quod tuum tibi nasum demandere nolis: *Daß du dir nit wollest die Nasen abbeissen. Hoc enim seruare potes.*

Quæritur XXIX. num valeat matrimonium, si quis illud contrahat adactus metu cadente in constantem virum? Respondet Lutherus Serm. de Matrim. Huiusmodi matrimonium coram Deo nullum esse. Addit, Attamen huic coactioni assentiri quisquam non deberet, & alio potius conferre sese, ne puellam, aut uxorem eam deluderet, aut in laqueum duceret; hoc enim excusatus non es, quòd inuitus & coactus duxeris. Non cogi debebas, ut proximo tuo damnum dares, & ante vitam impenderes, quàm aduersus charitatem quidquam admitteres. Neg, enim tu optares sanè, ut quispiã incommodaret tibi, siue coactus siue nõ coactus. Eum ergò liberũ iudicare nequeo, qui ob hanc sibi causam diuortium querit. Cedo, si quis te, uti in rebus meis furtum admitteres, compelleret, aut ut me neci dares; num ideo, iniustum non erit? Cur coactioni pares, quæ contra præceptum Dei tui, proximumq; delinquere te compellit?

Antipharmacum.

QVAM animosus & imperterritus est Lutherus? qui sine dubio ita affectus erat, ut potius tres, quatuor, quinque, & plures feminas ducturus fuerit, quàm ut mortem subiret, Et quænam hæc fatuitas? Fatetur Lutherus

therus huiusmodi *coactum matrimonium coram DEO nullum esse*: Et tamen seuerus iudex contrahentem non audeat pronunciare liberum. Liber est coram DEO; vt tu ipse confiteris; liber est etiam coram Ecclesia; quæ metum in constantem virum cadentem à matrimonio quàm longissimè exulare iubet, & si interueniat, matrimonium nullum esse pronuntiat. Nec decipit talis puellam, seu alteram personam: quia, quidquid agit, metu in constantem virum cadente percussus agit. Quocirca, si qua hinc deceptio est, eius auctores sunt, qui alteri talem metum incutiunt: nam ni incuterent, à tali matrimonio contrahendo abstineret.

Quæritur XXX. quidnam apud Lutheranos effecerit doctrina Lutheri de Impedimentis matrimonij tradita cum alibi, tum in sermone de Matrimonio? Respondeo, hoc effecisse, quod indicat ipse Lutherus Epist. ad Hessum Prædicantem Vratislauensem Tomo I. Colloq. Lat. Accipe Lutheri verba: *Quid agitis nunc? Nonne regio vestra seminarum & puellarum plena est? cur ergo uxores ducitis ex secundo & fermè primo gradu, vt filiam sororis, & duas sorores alternatim.* En quid fructus Cynicus ille Lutheri sermo de matrimonio in Silesia tulerit? Nec primus affinitatis gradus tutus fuit: quis scit, quid primo consanguinitatis gradui acciderit? Vnde hæc lerna malorum? Ex Lutheri declamationibus; qui omnia fermè Iuris antiqui repagula amouerat. Liqueat hoc ex verbis, quæ mox sequuntur in Colloquiis Latinis.

Lutherus quondam literas scripsit, in quibus hi gradus non prohibeantur: verum alios postea scripsit libros, vbi sententiam priorè mutauit; vel, si dicere liceret reuocauit. Nimis religiosus es, ne dicam superstitiosus. Mutauit & reuocauit, deleuit & expūxit postea, quæ Anno 1522. tanquã ipsissimū

DEI Verbum Stentorea voce de gradibus prohibitis detonuerat.

Nec mirum hæc reuocasse Lutherum, cum vix quidquam tradiderit, quod non recoxerit, & recoquendo in aliam formam transformarit; suoque vertiginoso spiritu circumagitatus, id postridie repudiauerit; quod pridie tanquam cælitus lapsum, & ex intimis scripturæ medullis depromptum venditauerat.

Est, inquit ille, nuda tabula in qua nihil docetur aut iubetur, sed nudè ostenditur, quid in veteri lege de his rebus traditum sit. Liccat bona pace tua dicere, mi Apologista, quisquis es; *mentiris*. vtque tuum mendacium clarius innotescat, sciendum est, Lutherum Anno 1522. edidisse personarum Catalogum, (qui erat quasi summarium eorum, quæ in Sermone de Matrimonio delirauerat) quib. in veteri lege ob cōsanguinitatē, & affinitatem inter se contrahere vetitum erat. Exstat iste Catalogus Tom. 2. Germ. Ien. post Sermonem de Matrimonio. Et est iste.

Quæ nam personæ ratione consanguinitatis & affinitatis in matrimonium duci nequeant?

Personæ prohibita ob consanguinitatem sunt ista.

1. Pater, 2. Mater, 3. Nouerca, 4. Soror, 5. Soror ex vitrico vel nouerca, 6. Filij filia, 7. Patris soror, 7. Matris soror.

Ex hoc syllabo colligit Lutherus hoc Epimythium.

Ex hoc sequitur, quod consobrini (Schwesterkinder) & soror nouerca (Stifmutter Schwester) duci possint in Matrimonium.

Pergit Lutherus in suo Catalogo pertexendo. *Personæ ratione affinitatis prohibita sunt ista: 1. Vxor patris, 2. Vxor filij, 3. Priuigna, 4. Priuigni & Priuignæ filius & filia, 5. Fratris vxor, seu fratria, 6. Soror uxoris, viuentis uxore.*

Ex quo sequitur, inquit Lutherus, quod uxoris vel sponsæ meæ

ſa mea mortua ſororẽ ducere queam. Et Lex mandabat, vt fratris uxor, mortuo fratre, duceretur à fratre. Matth. 22. Alia omnia matrimonij interdicta, non à DEO, ſed à ſpiritualibus Tyrannis, quaſtus gratia, introducta ſunt, &c.

Hucusque Catalogus Lutheri: qui poſtquam diſſeminatus fuit, mox plurimi, maximo omnium ſcandalo, in propinquiffimis gradibus contrahere cœperunt; adeò, vt ipſemet Lutherus tam probroſos contractus ferre non potuerit. At illi defendebant ſe doctrinã Lutheri, Lutherus verò & aſſeclæ nonnulli clamitabant; *Lutherum mutaffe ſententiam* Egregiam verò rem. In Sermone de Matrimonio & in Catalogo graduum prohibitorum contentiffima voce vociferabatur, id, quod docebat, ex ſcripturis hauſtum eſſe. Poſtea, vbi ſcandalorum ingentem meſſem vidit, calculum reduxit, & ſtylum vertit: &, quod prius probauerat, improbauit. Cuius Prophetæ, Apoſtoli, aut Euangeliftæ exemplo? Nam quod Lutherus in hoc Catalogo nihil aſſeruerit, ſed nudè, quid ſcriptura tradat, propoſuerit; mendacium eſt, vt patet ex dictis, & ex clauſula Catalogi, in qua monet, *vt qui ſe ſaluos volunt, viuant & agant non ex præſcripto humanarum traditionum & legum; ſed ſacrarum literarum*: quibus nihil aliud indicare voluit, quàm in nuptiis contrahendis tantum habendam rationem eorum graduum, quos vetus ſcriptura vetat: Reliquos ab Eccleſia prohibitos, nihili faciendos eſſe. At ridiculum eſt, cùm dicit; *idem docuiſſe Philippum*: quaſi culpa duorum minuatur facinus: Et quaſi ideo acquieſcere debeamus, quod cum inſaniente Luthero, inſanierit quoq; Grammatifſta Melanchthon?

Subiungit Lutherus in Epiſtola ad Heſſum: *Ab initio ſcilicet. doctrina noſtra cõſtantiffimè & perpetuò docuimus ordinationes &*

nes & leges civiles esse seruandas, Confirmamus enim & approbamus iura ciuilia, & gladium magistratus, cum omnibus suis ordinationib. iuxta Rom. 13. Omnis anima, &c. Et 1. Pet. 3. Obedite regi, Deinde etiam hoc ab initio fecimus & prohibuimus, legem Mosi in Ecclesiam reduci; & statuimus nostra politica legibus utendum esse.

Hæc quàm vera sint perspicuè disces ex Luthero Academico cap. 11. & 12. Nimirum Lutherus perpetim hoc in more habebat, vt quando videbat suis ex dogmatibus aliquid nasci, quod Magistratus ferre nollet; postea, malo emplastrum quæritans, clamitaret; Magistratui, eiusque legibus parendum. Quod & hîc factum. Nam cum ex doctrina Lutheri de gradibus prohibitis & matrimonij impedimentis infinita scandala existerent: magistratus passim se interponere, & licentiam à Luthero concessam coërcere coactus est. Id vbi aduertit Lutherus; Eos, quos deceperat, sub cultro liquit; & magistratui, eiusque decretis omnes causas & controuersias matrimoniales subiecit.

Cur ista nostra scripta non leguntur, inquit Lutherus, in quibus toties nostram sententiam declarauimus?

Quæ nam scripta? An Sermo de Matrimonio non est tuus? An non est tuus Catalogus graduum prohibitorum? An nescis, quid doceas in vtroque hoc tuo opusculo? An Captiuitas Babylonica non est tua? An non ibi oua posuisti pro omnibus illis erroribus, quos postea in Sermone de Matrimonio exclusisti? Hæc omnia leguntur isti, in quos tu inueheris; & longè diligentius leguntur quàm oportebat: & ex lectione ad facta turpia, fœda, & magistratui intoleranda proruperunt. Scilicet expectare debebant, donec tu nouo vertiginis spiritu
affla-

afflatus, euerteres, quæ prius tanquam ipſiſſimum DEI Verbum, venum expoſueras.

Quæritur XXXI, Vtrum error & conditio perſonæ, cum qua quis contrahit, dirimat matrimonium. Nec eſt quæſtio de conditione ſeruili; neque etiam de errore, quo vna perſona pro alia ſubſtituitur; his enim duobus matrimonium dirimi in confeſſo eſt apud Iuris & Canonum peritos; Sed eſt quæſtio de aliis qualitatibus & erroribus, vt ſi quis putet ſe contrahere cum nobili, & ſit ignobilis, cum opulenta; & ſit egena; cum ſana, & ſit ægra; maximè ſi laboret morbo aliquo abominabili qualis eſt lepra, gallica lues, phrenēſis, comitialis morbus; cum bene morata; & ſit peſſimis moribus inquinata; ita vt ſi huius perſonæ tales defectus & vitia prius nouiſſet, minimè eam ducturus fuiſſet. In his ergo & id genus aliis caſibus ſequitur, num matrimonium valeat, & an dirimi poſſit?

Reſpondeo, hoc nobis explicari à Luthero lib. de Matrimonio Tom. 5. Ien. Anno 1530. Distinguit enim. *Nam qui ita deceptus eſt, ille aut flagitioſus eſt & improbus; aut bona mentis ac probæ conſcientiæ. Si flagitioſus, matrimonium valere & conſtare debet; nec ferendum, vt dirimatur, Si probus & honeſtatis amans; dirimi debet; & liberari perſona decepta; meretur enim hoc, ne ſibi ſuus error & incurſus ſpectio ſit fraudi.*

Antipharmacum.

GERMANICVM prouerbiũ eſt. *Überſehen iſt auch verſpielt.* Cur improvide agit, qui contrahit in re tantiponderis ac momenti? Quam lata autem matrimonia diſſipandi fenestra aperitur, ſi diſſolui poteſt, ob defe-

Gg

ctum